

49058303 : สาขาวิชาการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อมมหัพัต

คำสำคัญ : ชุมชนริมน้ำ/คลองอ้อมนนท์/การใช้ประโยชน์ที่ดิน/องค์ประกอบชุมชน

เจษฎาพร ชูช่วยสุวรรณ : ผลกระทบของเส้นทางคมนาคมทางบกต่อลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยและพาณิชยกรรมของชุมชนเกษตรกรรมริมน้ำคลองอ้อมนนท์จังหวัดนนทบุรี. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : อ.ดร.ชนะ จิระพิวัฒน์. 235 หน้า.

การวิจัยนี้มีความประสงค์ที่จะศึกษาความแตกต่างระหว่างชุมชนเกษตรกรรมริมน้ำคลองอ้อมนนท์สองชุมชนที่มีระดับการพัฒนาเส้นทางคมนาคมทางบกที่ต่างกันโดยเลือกพื้นที่วิจัย 2 แห่งเพื่อทำการเปรียบเทียบคือชุมชนบางอ้อยข้างเป็นตัวแทนชุมชนที่ยังพึ่งพาเส้นทางน้ำและไม่ได้รับผลกระทบจากเส้นทางคมนาคมทางบกโดยตรงกับชุมชนบางใหญ่เก่าเป็นตัวแทนของชุมชนริมน้ำเดิมและได้รับผลกระทบจากเส้นทางคมนาคมทางบกโดยตรง เพื่อศึกษาความแตกต่างของรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยและพาณิชยกรรมที่เกิดขึ้นทั้งทางด้านกายภาพและด้านสังคมของชุมชนดั้งเดิมและปัจจัยทางการคมนาคมขนส่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบโครงสร้างชุมชน โดยทำการเก็บข้อมูลภาคสนามและข้อมูลการตอบแบบสอบถามครัวเรือนทั้งหมด 436 ครัวเรือน ซึ่งเป็นประชากรในการวิจัยโดยสอบถามตัวแทนครัวเรือนในพื้นที่วิจัยในระหว่างวันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2550 ถึงวันที่ 29 ธันวาคม พ.ศ. 2550 และทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบเพื่อหาความเชื่อมโยงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อชุมชน โดยใช้แผนที่ระบบภูมิสารสนเทศในการวิเคราะห์เชิงพื้นที่และการเปรียบเทียบสถิติ

ผลการวิจัยพบว่ารูปชุมชนเกษตรกรรมริมน้ำทั้งสองมีความแตกต่างกัน ชุมชนบางอ้อยข้างเป็นชุมชนที่มีการตั้งถิ่นฐานแบบดั้งเดิม มีลักษณะทางกายภาพ การใช้ประโยชน์ที่ดินและรูปแบบอาคารที่ยังคงไว้ซึ่งลักษณะชุมชนริมน้ำดั้งเดิม เนื่องจากองค์ประกอบพื้นฐานของชุมชนริมน้ำได้แก่ วัด ตลาด โรงเรียน ยังมีความต่อเนื่องต่อกันและการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยและพาณิชยกรรมยังคงอยู่บนเส้นทางน้ำเป็นหลัก ต่างกับชุมชนบางใหญ่เก่าเป็นชุมชนริมน้ำที่ถนนตัดผ่านมีลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทพาณิชยกรรมตามถนนสายหลักถนนสายย่อยเป็นที่อยู่อาศัยหนาแน่น ส่วนที่อยู่ริมน้ำส่วนใหญ่ยังคงไว้ในลักษณะเดิมมีแต่เพียงเปลี่ยนการสัญจรออกสู่ถนนและเมืององค์ประกอบชุมชนเพิ่มขึ้นคือหน่วยงานราชการ จากการวิเคราะห์ค้นพบว่าเส้นทางคมนาคมทางบกเป็นปัจจัยที่มีผลให้ลักษณะชุมชนเกษตรกรรมริมน้ำทั้งสองชุมชนมีความแตกต่างกันในสองทิศทางที่ตรงข้ามกัน ชุมชนที่ไม่มีเส้นทางคมนาคมทางบกยังคงใช้เส้นทางน้ำและคงลักษณะชุมชนริมน้ำดั้งเดิมไว้และคนในชุมชนยังมีทัศนคติที่ดีต่อการใช้ชีวิตริมน้ำแบบเดิม ส่วนชุมชนที่มีเส้นทางคมนาคมทางบกสายหลักตัดผ่านพัฒนาเป็นชุมชนเมืองมากขึ้นและสิ่งที่ค้นพบนี้ชี้ให้เห็นว่าชุมชนบางอ้อยข้างเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพเพื่อการอนุรักษ์ชุมชนริมน้ำ ควรส่งเสริมการคมนาคมทางน้ำเป็นหลักและไม่ควรพัฒนาเส้นทางคมนาคมทางบกสู่ชุมชนเพราะจากการวิเคราะห์เปรียบเทียบแสดงว่าเส้นทางคมนาคมทางบกเป็นตัวกระตุ้นและทำลายวิถีชีวิตชุมชนแบบดั้งเดิม

ภาควิชาการออกแบบและวางผังชุมชนเมือง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีการศึกษา 2553
ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

49058303 : MAJOR : URBAN AND ENVIRONMENTAL PLANNING

KEY WORD : WATERSIDE COMMUNITY/OM NONT CANAL/LAND USE /

COMMUNITY COMPONENT

JEASTSADA-PAUL CHOOCHUYSUWAN : THE IMPACTS OF LAND TRANSPORTATION ROUTES ON RESIDENTIAL AND COMMERCIAL LAND - USE CHARACTERISTICS IN AGRICULTURAL WATER - BASED COMMUNITIES AT KLONG OM NONT, NONTHABURI PROVINCE. THESIS ADVISOR : THANA CHIRAPIWAT, Ph.D. 235 pp.

The objective of this research was to study differences between 2 different agricultural water-based communities along Om Nont Canal-with and without major land transportation route through the community. Bang Oy Chang Community represents a community that still depends on the waterway and has not been affected by a major direct land transportation route, and Old Bang Yai Community represents an old water-based community that has been directly affected by land transportation route. Comparisons of the utilization of land, specifically residential and commercial land uses, and its relationship with physical and social aspects of the old communities, and with water and land transportation routes imply changes of community structure. Empirical data was collected in field surveys and by questionnaire from all 436 households in the communities during September 1, 2008 – December 29, 2008. Analyses of the impact of transportation routes on residential and commercial land-use patterns, community structures, and socio-economic characteristics were implemented in a Geographic Information System, and statistics were compared.

The research finds that, as a result of a major land transportation route, the two agricultural water-based communities are different in many aspects. Bang Oy Chang community maintains the original settlements. The majority of the community's physical characteristics, the land utilization and the building style remain in their original state because the major community elements including temple, market, and school are well connected and strongly related to the canal. A large portion of residential and commercial land uses are located along the waterway, within 25 meter buffer. However, the Old Bang Yai Community which is another old water-based community but has a road winding through. Has its commercial plots are along the main road. Secondary roads have densely clustered residential buildings. Its old sectors along the canal remain the same, but the main access to these buildings was shifted to the road. In addition, this community has developed a new community element which is a government institution. The analysis shows that land transportation route is a major factor influencing opposite characteristics of the two agricultural water-based communities. The community with no land transportation route still uses waterway and maintains its original community characteristics. People in this community still have good attitude to the old water-based life. On a contrary, the community with a main land transportation route running across has developed to be more like a land-based city. Therefore, the evidences from the research's findings support a policy to conserve Bang Oy Chang community as a traditional water-based community. Planning for such community must focus on improving water-based transportation to be the main mode and restricting the road development in the community. Linkages from the community to strategically located land transportation nodes nearby can be done using the waterway. According to this research, it is highly likely that a land transportation route through an old water-based community stimulates changes which destroy the valuable original community way of life.

Department of Urban Design and Planning Graduate School, Silpakorn University Academic Year 2010

Student's signature

Thesis Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เป็นผลมาจากความกรุณาจากบุคคลต่างๆหลายฝ่าย โดยเฉพาะอาจารย์ ดร. ธนะ จีระพิวัฒน์ อาจารย์ที่ปรึกษาในการวิจัยที่ให้ความช่วยเหลือและคำแนะนำต่างๆสำหรับงานวิจัยทำให้งานวิจัยในครั้งนี้ลุล่วงไปได้ด้วยดีและขอขอบคุณรองศาสตราจารย์สิทธิพร ภิรมย์รัตน์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรพจน์ สุขเกษม อาจารย์ผู้เป็นตัวอย่างที่ดีในการศึกษา เป็นครูผู้แนะนำในทุกๆด้านแก่ข้าพเจ้าตลอดการศึกษา และ รองศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒนา ชาติานิติ คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้คำชี้แนะในการจัดทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ ขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณบุคลากรทุกท่านที่ช่วยเหลือการจัดทำและค้นหาข้อมูล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พนักงานบริษัท ดีไซน์บุรี จำกัด และพนักงานบริษัท การ์นต์ี ควอลิตี้ จำกัด ที่สละเวลาในการสืบค้นและจัดทำข้อมูลในครั้งนี้

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์